

Paralelní pop jménem rap

Už je to čtvrt století, kdy se z party šestnáctiletých kluků z kapely Chaozz staly nečekané hvězdy tuzemské populární hudby. Album ...a nastal Chaozz s hity jako Televize nebo Policijééé způsobilo v roce 1996 poprask rovným dílem v mainstreamu i undergroundu. Kam se od té doby posunul český hip hop? A proč brát jména jako Viktor Sheen, Yzomandias, Ca\$hanova Bulhar, Nik Tendo nebo Calin vážně?

TEXT: HONZA VEDRAL (Headliner)

Tuzemský hip hop svými výkony v digitální distribuci fakticky znovu opanoval žebříčky úspěšnosti. Jeho hlavní představitelé ovšem pravidla hlavního proudu nepřijímají ani se jim nepřizpůsobují. Spíš si tvoří nová, aby to pro ně bylo výhodnější.

Když Chaozz před lety přišli poprvé jako hosté do hitparády Eso, strhli na sebe lavinu pozornosti. Jedni si tu partu sotva odmítovanými cápků zamilovali, protože s sebou přinesla čerstvý a drzý zvuk. Zato hiphopová subkultura je svorně nenáviděla, protože jejím pohledem zaprodali žánr, který u nás do té doby patřil undergroundu. Na kluky, kteří k podpisu vydavatelské smlouvy potřebovali svolení rodičů, byly plné diskotéky i halové show časopisu Bravo. A zástupci vydavatelství PolyGram, kteří před vydáním alba řešili hlavně to, aby raperům vůbec bylo rozumět, poznali, jak může i v tuzemských podmínkách hip hop rezonovat... a vydělávat.

Tehdejší úspěch se přesto od té doby dlouho nepovedlo v takové míře zopakovat. Jakkoliv byl sukces Chaozzu obří a ze své podstaty komerční, v jádru to stále byla autentická parta nadšenců, která se sama srovnávala s tím, co se to vlastně kolem děje. A žánr, který tu byl už dávno před nimi, zatím pokračoval cestou vzrůstajícího zájmu, jehož trajektorie do jisté míry kopírovala angloamerický trh. Hip hop u nás plnil kluby i velké sály, zrodil několik vlastních časopisů, mezinárodně ceněných festivalů i žánrové rádio a celebritu v podobě slovenského Rytmuse. Do mainstreamu jako takového přesto tuzemský rap znovu v takové symbióze jako za časů Chaozzu nepronikl.

Až prudký rozmach digitálního poslechu hudby přes streamy na YouTube, Spotify a v dalších službách ukázal, jak ohromný zájem tu o žánr je, přirozeně zejména mezi dospívajícími posluchači. A že zatímco se kola hudebního byznysu zvnějšku stále točila v nevzrušivém kolotoči bezstarostných rádiových singlů a dalších řadových alb tuzemských hudebních stálíc zavedených stylů, z digitálního undergroundu náhle a organicky povstala obtížně proniknutelná, ale nesmírně vitální a produktivní rapová scéna, kterou ani pohledem čísel a ekonomického výkonu nelze přehlížet. Viktor Sheen, Yzomandias, Nik Tendo, Calin, Stein27, Robin Zoot nebo Ca\$hanova Bulhar a další v posledních měsících svými nahrávkami, o nichž se skoro nikde nepíše, de facto „převzali“ hitparádu IFPI. Zařadili se mezi nejúspěšnější hudebníky v zemi, aniž by je předtím hrála jiná než žánrová rádia nebo poskytl rozhovory jiným než žánrovým médiím a hráli na jiných než žánrových festivalových pódiích. Žádné prostředníky z tradičních médií k úspěchu nepotřebují, protože sociální sítě a streamy v reálném čase jsou jejich přímým napojením na posluchače.

Když Yzomandias před rokem vydal EP Melanž, během čtyřadvaceti hodin s více než padesáti tisíci poslechy zlomil všechny rekordy tuzemského Spotify. A šest a půl minuty dlouhý opulentní, filmově pojatý klip k celému EP dotáhl úspěch i na YouTube, kde má už skoro 15 milionů přehrání. Melanž jako by vůbec symbolicky završila zrod „paralelního popu“, kterým dnes rap bezpochyby je a o kterém se mluví minimálně od fenomenálního úspěchu alba Černobílej svět

Viktor Sheen, foto: Warner Music

od Viktora Sheena a jeho euforického hitu Až na měsíc.

Tento „druhý pop“ se už na rozdíl od éry Chaozzu řídí vlastními pravidly a jeho hvězdy ho drží pevně v rukách se suverenitou zkušených obchodníků a marketérů. Jedním z jejich hlavních témat je ostatně samotný úspěch a jeho samolibé opěvování, posluchačským kouzlem přitom ale zůstává vytváření dojmu jistého spikleneckví a neproniknutelnosti. Tedy systému vnějších znaků a kódů, který je typický pro subkultury. „Jestli ti můj texty nedávaj smysl, to chápu. Nezažils nic, nebyls tam s náma. K černý vráně černá vrána,“ pomrkává Yzomandias v Melanži spiklenecky na „ty, co vědí“. Jako by jich jen na Spotify jeho hudbu neposlouchalo měsíčně nějakých 275 tisíc, což bylo v době vzniku tohoto článku přibližně stejně jako Kabát a o dvacet tisíc víc než Kryštof.

Pokud pro český pop vždy do značné míry platilo, že posluchači u interpretů

oceňují skromnost, obyčejnost, případně bodrou lidovost a srozumitelnost, současný rap to celé deformuje s podobnou samozřejmostí jako české přízvuky a délky slabik a další formality. Příběhy raperů jsou přitom zhusta uzavřeny ve svých vlastních klišé a zvyklostech: opěvují konzumaci nejrůznějších drog a popisují příjemné i nepříjemné stavy, které jim narkotika způsobila, velebí partu nejbližších kamarádů oproti abstraktním zrádcům, líčí sexuální fantazie i reálné příběhy, v nichž jsou ženy jen objekty, popisují krušné dětství, vztahy s rodiči, rychlou cestu z nuly na vrchol i své současné bohatství. V jádru je to vlastně možná stejně romantické desperátství a hédonické blouznění a hledání štěstí ve zhýralosti, jako známe od tradičních hvězd rocku a popu. Jiné jsou jenom kulisy, explicitní výrazové prostředky, jazyk a míra otevřenosti a detailů, které na sebe prozrazují. Do velké míry tím odráží svět současné dospívající generace. I to tu bylo vždycky.

Viktor Sheen, Yzomandias, Nik Tendo, Calin, Stein27, Robin Zoot nebo Ca\$hanova Bulhar a další v posledních měsících svými nahrávkami, o nichž se skoro nikde nepíše, de facto „převzali“ hitparádu IFPI.

„Paralelní pop“ je přesto jiný. Netýká se jen ohlasu, ale byznysu okolo a samotného přístupu k hudební produkci. Nasazovacími zlatými zuby, luxusním oblečením, šperky, auty, drahými klipy a dalšími proprietami dává generace současných raperů na odív finanční úspěch, který se nestal náhodou. Nová alba, mixtapy, EP i singly a klipy často slouží jako reklamní poutače na nové série triček, mikin a dalšího merchandisu. Labele jako Milion Plus nebo Mike Roft přenechávají hudební distribuci tradičním vydavatelstvím, pro která se i díky nim stala z „digitálu“ priorita, ale marketing, obchod a booking si obstarávají pohodlně sami. Když raper Ca\$hanova Bulhar vydal loni na podzim album Thug Love Sofia, pochlubil se na Twitteru, že během osmi minut od vydání mu přišly objednávky na CD a doprovodný merchandise za 560 709 korun a kvůli zájmu spadla platební brána. O pár desítek minut později vydělal na albu první milion. „Koupil bych si benzo, ale spíš to radši prochlastám,“ komentoval to.

Právě Bulhar je dobrým příkladem toho, jak je pro současný hip hop typická rychlost. Od května 2020 vydal během

Yzomandias, foto: Milion+

Ca\$hanova Bulhar, foto: archiv Ca\$hanovy Bulhara

Calin, foto: Tereza Mundilová

Stein27, foto: Warner Music

třinácti měsíců tři plnohodnotná alba, která provázely rostoucí úspěch i ohlasy. Značná hudební nadprodukce tu přitom často není dána nějakým vnitřním autorským přetlakem, jako spíš nutností udržet v digitálním prostředí pozornost publika a stabilní čísla. Hip hop je po této stránce velmi praktický a ekonomický žánr. Není potřeba drahá studiová technika, témata i celé fráze se v něm opakují a šíří jako memy na internetu a songy „v trendech“ často vznikají na upravené beaty licencované z hudebních databází, ke kterým zbývá vymyslet dobrý slogan nebo jiný háček, rychle ho nahrát a smíchat. S trochou nadsázky to připomíná zjednodušenou a značně zautomatizovanou „pásovou výrobu“ ze zlaté éry Motownu. Na životnosti songů nezáleží – důležité je naopak, aby byly nové a čerstvé, nového rapu je tolik, že se vždycky něco chytne a i nové trendy ve zvuku ze světa se dají rychle napodobit a reprodukovat.

Jakkoliv se vším tím tetováním v obličejích a toxickými texty o drogových večírcích současná rapová generace na značnou část běžných posluchačů stále působí jako invaze monster z jiného světa, který nemá s hudbou nic moc společného, oproti těm nadšeneckým naivním partám, které tu hip hop dělaly před čtvrt stoletím, stojí pevně na zemi, má dlouhodobé plány a zná svoji cenu. To, co v případě Chaozzu budilo vášně a emoce, by dnes bylo k smíchu. Svou autenticitu, bez které se hip hop dělat nedá, nachází současná generace krom stylu překvapivě v ryze praktickém a obchodnickém přístupu. I díky tomu dnešní nejvýraznější subkultura vytvořila vlastní paralelní hlavní proud, od kterého se ten tradiční může bez zbytečných předpokladů přirozeně učit novým přístupům a možnostem. Už protože všechny ty „děti“, které teď na rapu vyrůstají, za pár let vyrostou a svoji generační hudbu si s sebou nějakým způsobem ponosou dál. ☒